

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ АГРАРНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Соціально-економічні та політичні процеси в суспільстві свідчать про незворотність процесу інтеграції України до світової спільноти. Очевидно, що здобутки аграрного сектору можуть стати відправними для успішного руху нашої держави в цьому напрямку. У зв'язку із зазначеним вище науковці вбачають необхідність досліджувати підготовку кваліфікованих кадрів для потреб агропромислового комплексу.

Кабінетом міністрів України в 2011 р. прийнята Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки, у якій визначені основні проблеми цього сектору та накреслені шляхи і способи їх розв'язання із застосуванням інноваційних підходів [5]. Відповідно до цього складений і затверджений План заходів щодо реалізації Концепції на період до 2015 року [6]. Передбачається, що виконання документу дасть змогу підвищити якість і результативність аграрної освіти та науки, ефективність використання кадрового та наукового потенціалу галузі, забезпечить конкурентоспроможність агропромислового сектору національної економіки й підвищить добробут населення.

Для розв'язання існуючих проблем та успішної реалізації реформ має відбутися глибоке вивчення, аналіз та осмислення кращого зарубіжного досвіду в освітній галузі в цілому та у сфері сільськогосподарської освіти зокрема. Тому сьогодні актуальним є вивчення особливості професійної підготовки аграрних кадрів у навчальних закладах інших країн. Значну зацікавленість викликає Велика Британія як країна із давніми традиціями і заслуженою репутацією через всесвітньо визнаний високий рівень якості освіти, значний ступінь інтеграції теоретичних досліджень та практичних здобутків, відповідність освіти реальним потребам фермерів та агробізнесу.

Ретроспективне вивчення аграрної освіти у Великій Британії дає можливість стверджувати, що її створення й наступний розвиток сільськогосподарських навчальних закладів були обумовлені впливом різних факторів. Різноманітні аспекти історії аграрної освіти висвітлено в роботах

британських науковців, як-от: «Аграрна історія Англії та Уельсу» колективу авторів за редакцією Дж.Тирск, Едв. Дж. Т.Коллінза та ін.[4]; «Коротка історія аграрної освіти до 1939 р.» А. Чізброу [3]; «Англійське село між війнами: відновлення чи занепад?» П. Браслея [1]; «Коротка історія аграрної освіти та досліджень. Деякі основні місця, люди, публікації та події з XVII по XXI ст.» Каррі де Сілва [2] та ін.

Загальновідомим є факт, що у сільському господарстві завжди переважав традиційний спосіб передачі знань через форми індивідуальної роботи та практичну демонстрацію. Однак, інтенсивний розвиток наукової думки та техніки у Великій Британії та Європі протягом XVII-XVIII ст. у галузі хімії, біології, геології, ґрунтознавства тощо стимулював пошук шляхів практичного застосування та популяризації теоретичних знань. Цей процес відбувався за двома основними напрямками: індивідуальні заняття, дослідження, публікації, практичні наочні демонстрації своїх досягнень окремими вченими, дослідниками, фермерами тощо, а також діяльність різноманітних товариств, які працювали над покращенням роботи фермерських господарств.

Ретроспективний аналіз свідчить, що дослідження щодо способів ведення сільського господарства з освітньою метою публікувались, починаючи з XVI ст., і кількість таких праць зростає у XVIII ст. [3, с.182]. Вони носили в основному енциклопедичний характер або були написані в дискурсивно-дидактичному стилі: «Умілий рибалка» (Compleat Angler) (1653 р.) І. Уолтона (Izaak Walton), де практичні поради щодо риболовлі перемішувались із народним фольклором. Деякі роботи мали значний вплив. Класичними є твори Джетро Тала (JethroTull) «Нові способи кінного мотиження в землеробстві або нарис принципів обробки ґрунту та вегетації» (The New Horse-hoeing Husbandry or Essay on the Principles of Tillage and Vegetation) (1731р.). У своїй книзі англійський агротехнік та винахідник описав конструкцію рядової сівалки, вніс зміни в устрій кінної мотики, а також обстоював уведення «кінно-мотичного землеробства», наполягаючи на необхідності посадки сільськогосподарських культур рівними рядками, оскільки це мало полегшувати мотичне

просапування бур'янів. Інновації Тала поступово розповсюдились серед великих англійських землевласників, що сприяло формуванню технічного фундаменту сучасного сільського господарства. Ця теоретична праця Тала викликала широку суспільну зацікавленість і багато разів перевидавалась.

Популярності набула діяльність у цій царині Артура Янга (Arthur Young). Свої здобутки та ідеї він виклав у таких роботах як: «Листи фермера до людей Англії» (Farmer's Letters to the People of England) (1768 р.). У роботі він висловлювався від імені практикуючого землероба щодо експорту кукурудзи, балансу між сільським господарством та промисловістю в економіці, описував тогочасний стан сільського господарства, а також способи заохочення розвитку сільського господарства та населення Великої Британії. Окрема частина книги була присвячена тваринництву та аграрній економіці. У «Курсі експериментального сільського господарства» (A Course of Experimental Agriculture) (1770 р.) він описав свою працю на фермі у Бредфілді в Есексі (Bradfield, Essex). Хоча не вся практична фермерська діяльність А. Янга була успішною, він виступав за прогресивні методи ведення сільського господарства. Він був прибічником таких тогочасних інновацій як застосування рядових сівалок, покращення сівозміни та використання мергелю як добрива. Зазначені вище книги, а також «Хроніки сільського господарства» (the Annals of Agriculture) (1784-1815 pp.) та інші його праці щодо сільського господарства були свого часу досить впливовими.

Джозеф Генрі Джильберт (Joseph Henry Gilbert) – англійський агрохімік, один із учнів Юстуса Лібіха (Justus Liebig) – в 1843 р. разом із Джоном Беннетом Лосом (John Bennet Lawes) заснували сільськогосподарську дослідну станцію в Ротамстеді (Rothamsted). Вони не тільки досягли цінних практичних результатів, але й започаткували скрупульозні наукові процедури, що стали шаблоном для всіх подальших аграрних дослідницьких станцій [3, с.183]. Їхні дослідження включали польові експерименти з сівозміни, експерименти на пасовищі, дослідження зразків ґрунту, вивчення випаровування та ботанічних характеристик рослин, експерименти на тваринах та деякі інші важливі аспекти,

що знайшли відображення в таких роботах, як: «Ротамстедські учені записки з агрономії» (RothamsteadMemoirsonAgriculturalScience) (1847 р.) Дж. Б.Лоса; «Звіти про польові експерименти й експерименти з вегетації» (Reports of Field Experiments, Experiments on Vegetation, published 1847—1900 inclusive), «Звіти про експерименти з годівлі тварин, утилізації стічних вод», (Reports of Experiments on the Feeding of Animals, Sewage Utilisation, published 1841—1895 inclusive), «Джерела азоту в рослинності» (The Source of the Nitrogen of Vegetation) Дж. Г.Джилльберта та ін.

Аналіз вищезазначених фактів свідчить, що протягом багатьох років індивідуальна й групова трудова, наукова та освітня діяльність на громадських засадах стимулювала поширення знань, пов'язаних із сільським господарством, що в свою чергу заклало підвалини для виникнення аграрної освіти.

Література

1. Brassley Paul. The English countryside between the wars: regeneration or decline? / Brassley P., Burchardt J., Thompson L. – 2006. – 280 p.
2. Carrie de Silva. A short history of agricultural education and research. Some key places, people, publications and events from the 18th to the 21st centuries / Carrie de Silva. - Newport, Shropshire: Harper Adams University College, 2012. – 102 p.
3. Cheesbrough A. A short history of agricultural education up to 1939 / A. Cheesbrough // The Vocational Aspect of Education. – 1966. – Issue 41. – p. 181–200.
4. The Agrarian History of England and Wales: 8 vol. / Edited by Joan Thirsk. - Cambridge University Press, 1966 - . – Vol. 7, P. 1 / Joan Thirsk, Edward John T. Collins. – 1967. – 944 p.
5. Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки [Електронний ресурс] :– Режим доступу:<http://www.kmu.gov.ua>
6. План заходів щодо реалізації Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки на період до 2015 року [електронний ресурс] : – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua>